

กนกวรรณ แก้วปกาศิต 2555: สถานภาพปัจจุบันและแนวทางการจัดการไม้ยืนต้นบริเวณแกนเฉลิม
พระเกียรติ โครงการอุทยานสวนจตุจักร ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากร
ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาพิศ ดิลกสัมพันธ์, Ph.D. 92 หน้า

การดำเนินงานโครงการอุทยานสวนจตุจักรเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสร้างสวนสาธารณะระดับ
มหานครแห่งแรกของประเทศไทย โดยการรวมสวนสาธารณะ 3 แห่งเข้าด้วยกัน ได้แก่ สวนจตุจักร สวนสมเด็จพระ
นางเจ้าสิริกิติ์ และสวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา
สถานภาพปัจจุบันและเสนอแนวทางการจัดการไม้ยืนต้นในบริเวณแกนเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาม
แกนหลักในการดำเนินงานดังกล่าว ทำการศึกษาโดยวางแผนสำรวจขนาด 140 เมตร x 450 เมตร สุ่ม
ชนิด จำนวน วัดขนาดความสูง และเส้นผ่านศูนย์กลางเพียงอก และประเมินสุขภาพของต้นไม้โดยระบบ
การให้คะแนน (scoring system) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางในการจัดการต้นไม้ในบริเวณแกนเฉลิม
พระเกียรติ

ผลการศึกษาพบว่าในบริเวณแนวสำรวจมีต้นไม้ทั้งหมดจำนวน 845 ต้น จาก 62 ชนิด 22 วงศ์ พรรณไม้
ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางเพียงอกเฉลี่ยสูงที่สุด คือ พุทธรักษา (44.1 เซนติเมตร) ในขณะที่ สนประดิพัทธ์ และจามจุรี
เป็นพรรณไม้ที่มีความสูงเฉลี่ยสูงที่สุด (20.4 เมตร) และจากการประเมินสุขภาพพบว่าต้นไม้ส่วนใหญ่มีสุขภาพ
อยู่ในเกณฑ์ดี-ดีมาก (คะแนนสุขภาพรวมมากกว่าร้อยละ 70)

จากการซ้อนทับแผนที่แสดงตำแหน่งของต้นไม้และผังแม่บทโครงการอุทยานสวนจตุจักร พบว่า มี
ต้นไม้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานทั้งหมดจำนวน 580 ต้น จาก 42 ชนิด 18 วงศ์ โดยพุทธรักษา
เป็นพรรณไม้ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางเพียงอกเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 47.3 เซนติเมตร ในขณะที่สนประดิพัทธ์เป็น
พรรณไม้ที่มีความสูงเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 20.5 เมตร ต้นไม้ที่พบส่วนใหญ่มีสุขภาพดี-ดีมาก (คะแนนสุขภาพ
รวมมากกว่าร้อยละ 70) มีพุทธรักษาเพียงชนิดเดียวเท่านั้นที่มีสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี (คะแนนสุขภาพ
รวมน้อยกว่าร้อยละ 50) จากข้อมูลข้างต้นสามารถเสนอแนวทางในการจัดการต้นไม้ ได้เป็น 2 แนวทาง คือ (1) การอนุรักษ์
ต้นไม้ที่มีคุณค่าไว้ในบริเวณเดิม สำหรับไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ตามการจัดชั้นขนาด และมีสุขภาพค่อนข้างดี-ดี
มาก จำนวน 64 ต้น และ (2) การขุดล้อมและย้ายปลูกต้นไม้ในบริเวณอื่นที่เหมาะสม สำหรับไม้ยืนต้นขนาดเล็ก
ไม้พุ่มกึ่งไม้ยืนต้นขนาดเล็ก และไม้ยืนต้นขนาดเล็กและกลางตามการจัดชั้นขนาด ตลอดจนต้นไม้ขนาดใหญ่ที่
มีลักษณะอื่นๆ ไม่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่ควรอนุรักษ์ไว้ จำนวน 516 ต้น นอกจากนี้ ยังได้เสนอวิธีการปฏิบัติใน
การจัดการต้นไม้ให้มีความเหมาะสมกับชนิดและขนาดของต้นไม้ในแต่ละแนวทางที่เสนอต่อไป